

ORIVEDEN
KAUPUNKI

**ORIVEDEN OPETUSTOIMEN
KESTÄVÄN KEHITYKSEN
SUUNNITELMA
VUOSILLE 2016 - 2018**

Oriveden kaupungin
lasten ja nuorten lautakunta
18.2.2016

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Kestävän kehityksen määritelmä ja tavoitteet	3
3. Kestävän kehityksen teemat	3
4. Kestävän kehityksen toimintaperiaatteet	3
4.1 Kestävän kehityksen suunnitelman vuositavoitteet	4
4.2 Toteutus ja menetelmien valinta	4
4.3 Ympäristöä säästävät arkitoinnit	4
4.4 Kestävä kehitys oppitunneilla	5
4.5 Kotiseutuun ja lähiympäristöön tutustuminen	5
5. Viestintä ja yhteistyö	5
6. Arviointi ja kehittäminen	5
Liite 1 - Oriveden lähiseudun luontoretkeilykohteita	6
Liite 2 - Kestävän kehityksen yhteistyökumppaneita	7
Liite 3 - Esimerkkejä kestävän kehityksen teemojen toteuttamisesta eri oppiaineissa	8
Liite 4 - Käytännön esimerkkejä ja vinkkejä	10

1. Johdanto

Oriveden kaupungin esi- ja perusopetuksen kestävän kehityksen suunnitelman pohjana ovat Opetushallituksen kestävän kehityksen ohjelma esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa (2014) kirjatut kestävän elämäntavan osaamistavoitteet. Kestävän kehityksen edistämiseen velvoittavat myös monet kansalliset ja kansainväliset sopimukset. Kestävä kehitys on kansalaistaito, joka on peruskoulun tavoitteissa keskeisesti esillä.

2. Kestävän kehityksen määritelmä ja tavoitteet

Kestävä kehitys on moniulotteinen ja monimutkainen käsite. Kestävässä kehityksessä on kyse siitä, että omilla teoilla ja valinnoilla voi vaikuttaa omaan ympäristöön ja koko maapallon tilaan.

Kestävän kehityksen ohjelman tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua kestävään elämäntapaan. Lapsia ohjataan kantamaan vastuuta ympäristöstään ja ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta. Oppilaiden, koulujen ja esiopetuksen toimipisteiden toimintaa ja kulutustottumuksia pyritään muuttamaan ekologisemmiksi. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän. Tavoitteena on, että lapset oppivat ymmärtämään, että omilla teoilla ja valinnoilla voi vaikuttaa ympäristön ja läheisten hyvinvointiin. Kestävän elämäntavan omaksuminen vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen ja siksi sen opettelu on tärkeää aloittaa jo lapsena. Tavoitteena on vastuullisten ympäristökansalaisten kasvattaminen.

Kestävä elämäntapa ja kestävät valinnat ovat osa koulujen päivittäistä toimintakulttuuria ja ohjaavat kaikkea toimintaa ja valintoja.

3. Kestävän kehityksen teemat

Kestävän kehityksen teemoja ovat:

- Energian säästäminen
- Ilmaston lämpeneminen
- Luontosuhde ja luonnossa oppiminen sekä luonnonsuojelu
- Veden säästäminen ja vesistön suojelu
- Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys
- Kestävä kulutus
- Kestävät ruokavalinnat
- Lähiympäristö
- Kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus
- Yhteisöllisyys
- Osallisuus ja vaikuttaminen

4. Kestävän kehityksen toimintaperiaatteet

Kestävän kehityksen periaatteet muodostuvat arvoista, päämääristä ja toimintatavoista. Kestävän kehityksen toiminnan kehittämiseen, suunnitteluun, teemojen valintaan, tavoitteiden asettamiseen sekä toteuttamiseen osallistuvat opettajat, oppilaat ja muu henkilökunta. Jokaisella koululla ja kaikissa esiopetuksen toimipisteissä toimii kestävän kehityksen tiimi, johon kuuluu opettajien, oppilaitten ja muun

henkilökunnan edustajia. Myös vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun kestävän kehityksen toimintaan esittämällä omia ideoitaan syksyn ensimmäisessä vanhempainyhdistysten kokouksessa ja/tai vanhempainillassa.

4.1. Kestävän kehityksen suunnitelman vuositavoitteet

Koulujen ja esiopetuksen kestävän kehityksen vuositavoitteet ja painopisteet päätetään lukuvuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä.

4.2. Toteutus ja menetelmien valinta

Toimintojen suunnittelu ja ideointi toteutetaan yhdessä opettajien, oppilaiden, muun henkilökunnan, vanhempainyhdistyksen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Jaetaan vastuualueet ja selvitetään, mitä resursseja on käytettävissä. Sovitaan toiminnan seurannasta ja arvioinnista.

Yhdessä sovituista kestävän kehityksen arkikäytännöistä ja toimintakulttuurista keskustellaan oppilaitten kanssa ja päätetään niiden toteuttamistavoista.

Opettajat käyttävät kestävän kehityksen toiminnan suunnitteluun yt-aikaa. Myös oppilaskunnat osallistetaan kestävän kehityksen vuosisuunnitelman laatimiseen ja toimeenpanoon.

Opettajien täydennyskoulutusta kestävän kehityksen teemoista toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Vanhempien kestävän kehityksen ideat ja ajatukset kerätään vanhempainyhdistyksen kokouksessa ja vanhempainilloissa ja ne otetaan huomioon kestävän kehityksen vuosisuunnitelmaa laadittaessa.

4.3. Ympäristöä säästävät arkitoiminnot

Arkikäytännöt, toiminnan periaatteet ja kestävän kehityksen tavoitteet ovat näkyvästi esillä koulun tai toimipisteen kotisivuilla peda.netissä sekä luokissa ja muissa tiloissa.

Uudet oppilaat, perheet ja henkilökunnan jäsenet perehdytetään kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan.

1. Säästetään vettä, energiaa ja luonnonvaroja.

- Huolehditaan, että vuotavat vesihanat ja vessanpytyt korjataan heti.
- Vettä ei saa juoksentaa turhaan.
- Sammutetaan valot niistä tiloista, joissa ei oleskella tai joissa on riittävästi luonnonvaloa.
- Seurataan luokkien ja muiden tilojen lämpötiloja. Oikea lämpötila lämmityskaudella on 21 astetta.
- Viimeinen huoneesta poistuja sammuttaa valot.
- Tietokoneet sammutetaan yöksi.
- Tulostetaan ja kopioidaan harkiten. Otetaan kaksipuolisia kopioita.

2. Ehkäistään jätteen syntyä, lajitellaan ja kierrätetään.

- Kaikissa tiloissa paperi, biojäte ja ongelmajäte lajitellaan.

- Oppilaat annostelevat itse ruokansa; lautaset syödään tyhjäksi.
- Poissaolijat ilmoitetaan keittäjälle.
- Ruoanjätteet laitetaan bioastiaan.

3. Ei roskata ja turmella luontoa.

4. Kohdellaan toisiamme ja eläimiä hyvin, ketään ei saa kiusata.

5. Liikutaan jalan, polkupyörällä, koulutaksilla tai linja-autolla.

6. Autetaan muitakin ymmärtämään kestävän elämäntavan merkitys.

4.4. Kestävä kehitys oppitunneilla

Tavoitteena on, että lukuvuoden aikana kestävään kehitykseen liittyviä teemoja käsitellään kaikkien oppiaineiden tunneilla. Osa oppitunneista pidetään luokkahuoneen ulkopuolella. Lukuvuoden aikana pyritään järjestämään ainakin yksi kestävän kehityksen teemaviikko. *Liitteessä 3* on esimerkkejä siitä, miten kestävän kehityksen teema voisi toteutua eri oppiaineissa. *Liitteeseen 4* on koottu käytännön esimerkkejä ja vinkkejä.

4.5. Kotiseutuun ja lähiympäristöön tutustuminen

Orivedellä on monimuotoinen luonto, jonne tehdään paljon retkiä ja jota hyödynnetään monipuolisesti opetuksessa. Lähiseudun retkikohteita on lueteltu *liitteessä 1*.

5. Viestintä ja yhteistyö

Vuositeemasta ja arkikäytännöistä keskustellaan vanhempainyhdistyksen kokouksissa ja vanhempainilloissa. Kestävään kehitykseen liittyvistä asioista tiedotetaan myös koulujen ilmoitustaululla, Wilmassa ja peda.netissä. Kestävän kehityksen tiimin jäsenet päättävät vastuualueista ja kukin tiimin jäsen huolehtii oman alueensa asioiden tiedottamisesta.

Kestävän kehityksen teemaviikoista ja projekteista sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisesta tiedotetaan koulun kotisivuilla peda.netissä sekä informoidaan paikallislehteä.

Kestävän kehityksen tiimoilta tehdään yhteistyötä paikallisesti, seudullisesti ja valtakunnallisesti. *Liitteessä 2* on lueteltu mahdollisia yhteistyökumppaneita.

6. Arviointi ja kehittäminen

Kestävän kehityksen toiminnan arviointi on jatkuvaa ja vuorovaikutteista. Arviointia tehdään yhdessä kunkin koulun ja esiopetustoimipisteen oppilaiden, henkilökunnan, vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Toimintaa kehitetään arvioinnista saadun palautteen perusteella. Tulosten perusteella asetetaan uusia tavoitteita. Arviointikeskusteluja käydään lukuvuoden aikana säännöllisesti luokissa, opettajainkokouksissa, yhteistyöpalavereissa ja vanhempainilloissa.

Liite 1

Oriveden lähiseudun ympäristökasvatus- ja luontoretkikohteita:

Hyötyjätekeskus
Hörsänän Arboretum
Purnu, Pitkäjärvi
Pukalan retkeilyalue
Hiedan lintutorni
Kotiseutumuseo
Eväjärven kullanhoidontapaikka
Eräjärven kivimuseo
Siikanevan luonnonpuisto (suot)
Paikalliset maatilat
Pääskylänjoki, koskikalastuspaikka
Juupajoen rotko ja tehdasmiljö
Juupajoen kulttuurimaisema-alue
Hyytiälän metsäasema
Isojärven kansallispuisto
Lortikan metsätyömiesten maja
Huhtalan pirtti

Liite 2

Kestävän kehityksen yhteistyökumppaneita:

Oppilaiden vanhemmat
Oriveden oppilaitokset
Koulujen vanhempainyhdistykset
Oriveden luonnonsuojeluyhdistys (<http://www.sll.fi/pirkanmaa/paikallisyhdistykset/orivesi>)
Oriveden 4h-yhdistys (<http://orivesi.4h.fi/>)
Oriveden nuoriso- ja liikuntapalvelut (<http://www.orivesiharrastaa.fi/>)
Oriveden seurakunta (<http://www.orivedenseurakunta.fi/>)
Oriveden opisto (<http://www.orivedenopisto.fi/>)
Oriveden seudun kansalaisopisto (<http://www.osko-orivesi.fi/>)
Hyytiälän metsäasema (<http://www.helsinki.fi/hyytiala/>)
Oriveden Martat (<https://orivedenmartatry.wordpress.com/>)
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys (<http://www.pily.fi/>)
Pirkanmaan ELY-keskus - ympäristöasiat
Pirkanmaan jätehuolto Oy (<http://www.pirkanmaan-jatehuolto.fi/>)
Luonto-Liitto (<http://www.luontoliitto.fi/>)
WWF (<http://wwf.fi/>)

Liite 3

Esimerkkejä kestävän kehityksen teemojen toteuttamisesta eri oppiaineissa

Äidinkieli: Tehdään teemaan sopivia artikkeleita ja kirjallisuutta, ryhmätöitä, esitelmiä, haastatteluja, väittelyharjoituksia, roolipelejä, näytelmiä, runoja, lyhytelokuvia, mielipidekirjoituksia ja kansalaisaloitteita jne.

Vieraat kielet: Järjestetään teemaan sopiva kansainvälinen keskustelupaneeli, hankitaan kirjekavereita ulkomailta, kestävän kehityksen säännöt kirjoitetaan opetettavalla kielellä, kerätään kestävän kehityksen sanastoa jne.

Matematiikka: Mennään ulos laskemaan, luokittelemaan, mittaamaan sekä tarkastelemaan luonnon säännönmukaisuuksia, laaditaan kartoituslomakkeita, kulutusmittauksia, tulosten yhteenvetoja, luotettavuusarviointeja, tilastoja, vertailuja ja arvioidaan koulun luonnonvarojen kulutusta.

Ympäristö- ja luonnontieto, biologia, maantieto: Pohditaan, miten veden ja ravinteiden kierto sekä energian virta näkyvät omassa elämässä, kasvatetaan kasveja, seurataan vuodenaikojen vaihtelua, huolehditaan lähiympäristöstä, tarkastellaan ihmisten muokkaamaa luontoa ja ympäristöä ja arvioidaan, millaisia vaikutuksia ihmisten toimilla on ollut luontoon ja eläimiin jne.

Fysiikka: Pienoismallien rakentaminen aurinkovoimalasta, tuulivoimalasta, vesivoimalasta ja vedenpuhdistamosta, tehdään koululle oma sääasema, veden ja sähkön kulutusmittauksia, selvitetään erilaisten aineiden ja tuotteiden alkuperää, uusiutuvuutta, turvallista käyttöä ja kierrätystä, tutkitaan ilmakehän, maaperän ja veden ominaisuuksia eri menetelmin ja aistein, järjestetään fyke-rata jne.

Terveystieto: Terveelliset elämäntavat (lepo, uni, liikunta, ravinto, hygienia), pohditaan kemikalisoitumisen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamista terveysuhista ja niiden välttämisen mahdollisuuksista jne.

Uskonto, elämäntutkimus: ihmisoikeudet, lasten oikeudet ja eläinten oikeudet, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus, luonnon arvot, kestävän kehityksen teemat uskonnollisissa teksteissä ja perinteissä jne.

Historia: Tutustutaan luonnon- ja ympäristönsuojelun historiaan, käsitellään ihmisen toiminnan (asuminen, liikkuminen, ruoka) vaikutuksia ympäristöön tilaan ennen, nyt ja tulevaisuudessa, tarkastellaan vuoden teeman asemaa historian eri vaiheissa jne.

Musiikki: Tutustutaan luonnon omaan musiikkiin, rakennetaan soittimia kierrätysmateriaaleista sekä lauletaan ja soitetaan vuoden teemaan liittyviä kappaleita, sanoitetaan oma keke-laulu, tutustutaan eri maiden musiikkiin ja juhlakulttuureihin, viedään musiikkitervehdys palvelutaloon tms. paikkaan.

Kuvataide: Tutustutaan vuoden teeman näkymiseen kuvataiteessa eri aikoina, piirretään elinkaarisarjakuvia, tehdään kantaaottavia taideteoksia, tutustutaan luonnon omaan värioppiin ja eri kulttuurien taiteeseen, dokumentoidaan koulun kestävän kehityksen työtä ja viestitetään siitä taiteen eri keinoin, käytetään työskentelyssä kierrätysmateriaaleja jne.

Käsityö: Perehdytään tuotteiden elinkaareen, opetellaan korjaamaan, huoltamaan, paikkaamaan ja parsimaan, järjestetään korjaus-, huolto- ja tuunauspajoja, tehdään käsitöitä luonnon- ja sekä kierrätysmateriaaleista sekä tutustutaan erilaisiin tekniikoihin, osallistutaan erilaisiin hyväntekeväisyysprojekteihin esim. neuloen ja ommellen, tehdään vuoden teemaan liittyvä tilataideteos jne.

Liikunta: Liikutaan vuoden teemaan sopivissa paikoissa ja muokataan vanhoja juoksulenkkejä ja pelejä

kestävän kehityksen aiheiksi, tehdään ympäristöherkkyttä syventäviä aistiharjoituksia suunnistuksen ja hiihdon ohessa, tutustutaan eri maiden liikunnallisiin peleihin ja leikkeihin, opetellaan pitämään välineistä hyvää huolta.

Kotitalous: Energian säästäminen, jätteiden lajittelu, kestävä kuluttaminen, lähi ruoka, luomuruoka, reilun kaupan ruoka

Monialaiset oppimiskokonaisuudet:

Kierrätys

Lajittelu

Energian säästäminen

Vesi

Ilma

Ilmaston lämpeneminen

Ympäristön suojelu

Uhanalaiset eläin- ja kasvilajit

Liite 4

Käytännön esimerkkejä ja vinkkejä kestäväan kehitykseen liittyvistä oppimistehtävistä

Askartelua kierrätysmateriaalista esim. liikkuva lelu

Lintujen asuntomessut: lintupönttötalkoot

Tehdään pesä-, ruoka- ja suojapaikkoja eri lajeille

Sähkötön päivä, ei käytetä sähkölaitteita ja ruoka valmistetaan soppatykillä

Lajitteluastioiden tuunaus

Kierrätysmuotinäytös

Lautanen tyhjäksi -kisa

Korjauspajat ja -klinikat

Vapaaehtoistoiminta: kummioppilastoiminta, vanhainkodeissa/päiväkodeissa auttaminen, pihatyöt

Kummimummi ja -vaari

Aiheeseen liittyvät vierailijat ja vierailukohteet

Pidetään tavaroista hyvää huolta ja käytetään niitä pidempään ja tehokkaammin

Jätetään turhat hankinnat kokonaan tekemättä